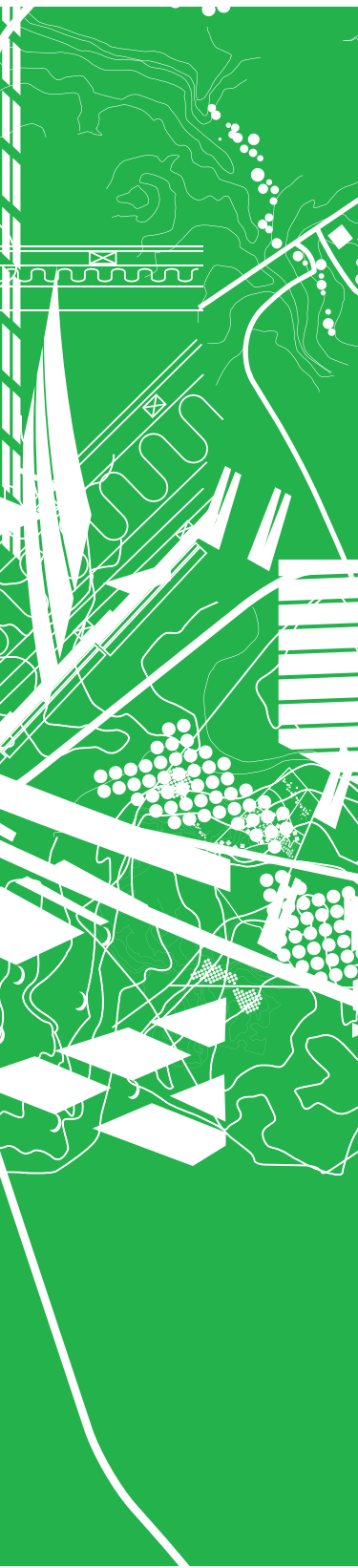

REDSKABER
TIL KOMMUNAL
ARKITEKTURPOLITIK

VISIONER FOR ARBEJDE LIVS KVALITET I ARBEJDE LIVS KVALITET

1/Kulturminister Carina Christensen.
Foto: Kulturministeriet
2/Arkitekturnation Danmark. Foto: DAC

AF KULTUR- MINISTER CARINA CHRIS- TENSEN

FOR- ORD

VI SKAL TURDE TÆNKE VISIONÆRT

Siden udgivelsen af den nationale arkitekturpolitik 'Arkitekturnation Danmark' i 2007 er arkitekturpolitik blevet et varmt emne. Heldigvis. For kvaliteten af vores omgivelser er af stor betydning for vores liv. Derfor glæder det mig, at vi lokalt, nationalt og internationalt diskuterer kvaliteterne af vores fysiske rammer som aldrig før.

Nu spilles bolden videre til jer i kommunerne. Og jeg er sikker på, at I vil være med til at skabe de bedste forudsætninger for kvalitetsfyldt og bæredygtig arkitektur over hele landet

Med 'Arkitekturnation Danmark' har regeringen sat et højt ambitionsniveau for den fortsatte udvikling af vores fysiske miljø.

Det er min forhåbning, at I tør have høje ambitioner for arkitekturen. For en velovervejede og bevidst tilgang til arkitektur kan skabe store gevinster for dem, der forstår at bruge den. Det spændende ikonbyggeri, der tiltrækker sig international opmærksomhed, kan kun realiseres, hvis vi tør tænke visionært. Samtidig kræver det også en målrettet indsats at skabe kvalitetsfyldte fysiske rammer for vores dagligliv.

Jeg håber, at vi med 'Redskaber til kommunal arkitekturpolitik' i fællesskab kan styrke engagementet i arkitekturpolitikken og sammen skabe lokal og national opmærksomhed om de mange muligheder, arkitekturen giver os.

Kulturminister Carina Christensen,
september 2008

**HVAD ER
ARKITEKTUR-
POLITIK
EGENTLIG?**

1/Branding af Energiby. Ill.: Klima- og Energiministeriet
 2/Visioner for Musicon i Roskilde. Foto: Musicon
 3/Rundvisning på Musicon-området. Foto: Musicon

FRA MANUAL TIL STRATEGI

TENDENS & TRENDS

TRADITIONEN ER TIL AT FÅ ØJE PÅ I DE KOMMUNALE ARKITEKTURPOLITIKKER. MEN TENDENSEN ER, AT DESIGNMANUALERNE LÆGGES TIL SIDE TIL FORDEL FOR STRATEGISKE OG VISIONÆRE POLITIKKER

Arkitekturpolitik er et forholdsvis nyt begreb i den lokalpolitiske verden. Boligministeriets 'Arkitekturpolitisk handlingsplan' fra 1996 var et af de første skridt mod at sætte arkitekturen på den samfundsmæssige dagsorden.

Siden da er Boligministeriet som bekendt forsvundet, men diskussionen af vores fysiske miljø er bestemt ikke aftaget. Tværtimod bliver der i øjeblikket talt og skrevet om arkitektur som aldrig før. Udgivelsen af Arkitekturnation Danmark vidner da også om en ny forståelse af arkitektur som et vigtigt, strategisk redskab til udvikling af vores byer og kommuner.

Hvor den tidlige arkitekturpolitik handlede meget om det skønne og det æstetiske, er der nu en tendens til, at temaer som identitet og branding også tages op i forbindelse med byudvikling

Nogle af de største trends i øjeblikket er:

Oplevelsesøkonomi

De steder vi bor og besøger, er med til at definere os selv som mennesker. Stederne skal indeholde en særlig historie eller image, der kan bidrage til vores identitet.

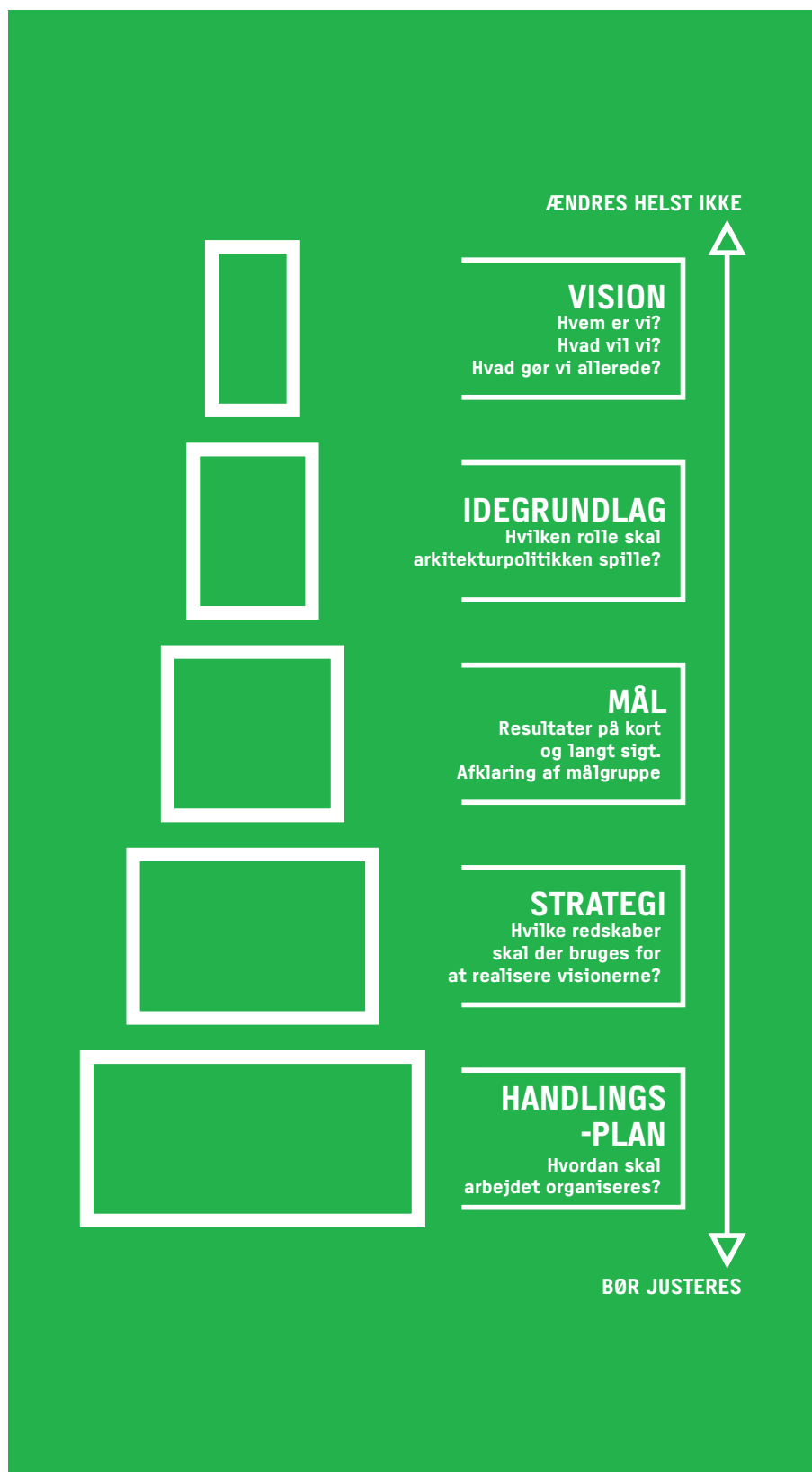
Bæredygtighed

Bæredygtighedsspørgsmålet er påtrængende. Kommuner, der tager særlige initiativer omkring miljøspørgsmål, kan opleve høj eksponering og omtale af deres projekter.

Brugeren i centrum

Den moderne borger er engageret i sit nærområde og forventer at blive inddraget. Det er mere vigtigt end nogensinde, at projekter er forankret i befolkningen for at blive succesfulde.

Læs mere om oplevelsesøkonomi og andre arkitekturpolitiske strategier på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

1/11 Illustration: Fra vision til handling

KLARE VISIONER FÆLLES FODSLAW

**EN ARKITEKTURPOLITIK
KAN IKKE SES ISOLE-
RET. DEN MÅ PÅ ALLE
MÅDER TÆNKES SAM-
MEN MED KOMMUNES
ØVRIGE PLANLÆGNING
OG UDARBEJDES I TÆT
SAMSPIL MED DE EKSI-
STERENDE PLANTYPER**

En arkitekturpolitik skal ikke forveksles med en planstrategi eller en kommuneplan. Der er tale om forskellige dokumenter, som kan integreres i eller supplere hinanden. Dokumenterne har det til fælles, at de bygger på visioner for kommunens udvikling og forholder sig til kommunens fysik.

For at visionerne kan realiseres kræves det, at der udarbejdes en langsigtet strategi for, hvordan og hvilke af de arkitekturpolitiske værdier, der skal værnes om og synliggøres – fx bevaring, nybyggeri, kommunalt byggeri, højhuse mm. Også overvejelser omkring målgruppen er vigtig. Hvem laver vi arkitekturpolitikken for? Er det for borgeren, erhvervslivet, turisten eller måske os selv?

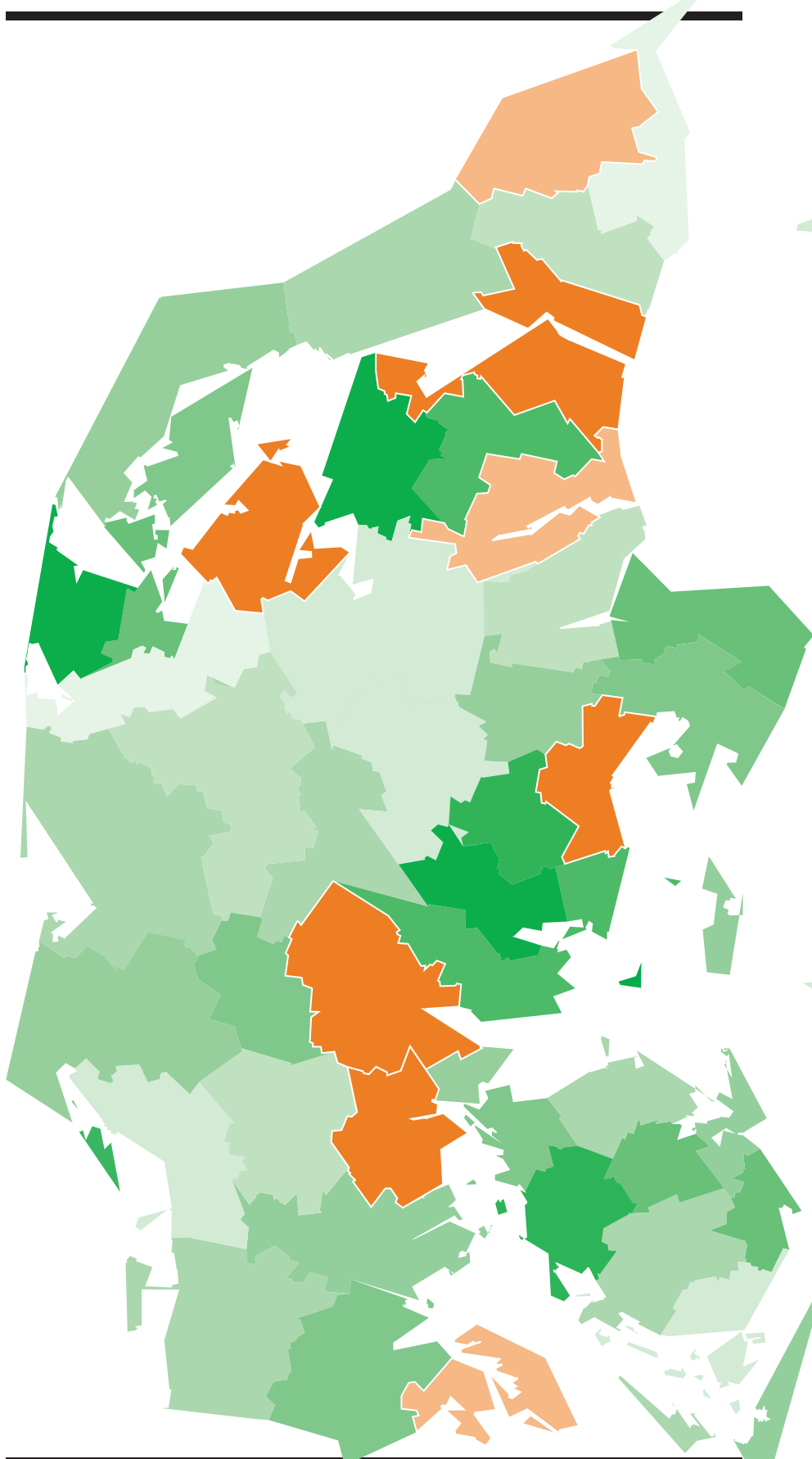
En arkitekturpolitik kan gøre det lettere at få de store visioner frem, når man i kommunen efterfølgende skal arbejde strategisk med planlægning på alle niveauer

Endeligt skal man have en klar idé om, hvordan og hvornår disse visioner og strategier skal føres ud i livet. Der skal udarbejdes handlingsplaner, sættes ressourcer af, borgere skal inddrages osv.

Under hele forløbet er det vigtigt at få skabt resultater både på den korte og den lange bane. Visionerne skal hurtigst muligt synliggøres overfor borgere, kolleger, politikere, investorer – for alle, der har en aktie i kommunens fremtidige udvikling.

Får man visualiseret visionerne, er man godt på vej mod det 'fælles fodslaw' som er altafgørende for at kunne føre en levende, aktiv arkitekturpolitik.

Se hvordan andre har grebet opgaven an og få inspiration til at komme godt i gang i den digitale værktøjskasse på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

1/Har ikke en arkitekturpolitik
 2/Er på vej med en arkitekturpolitik
 3/Har en arkitekturpolitik

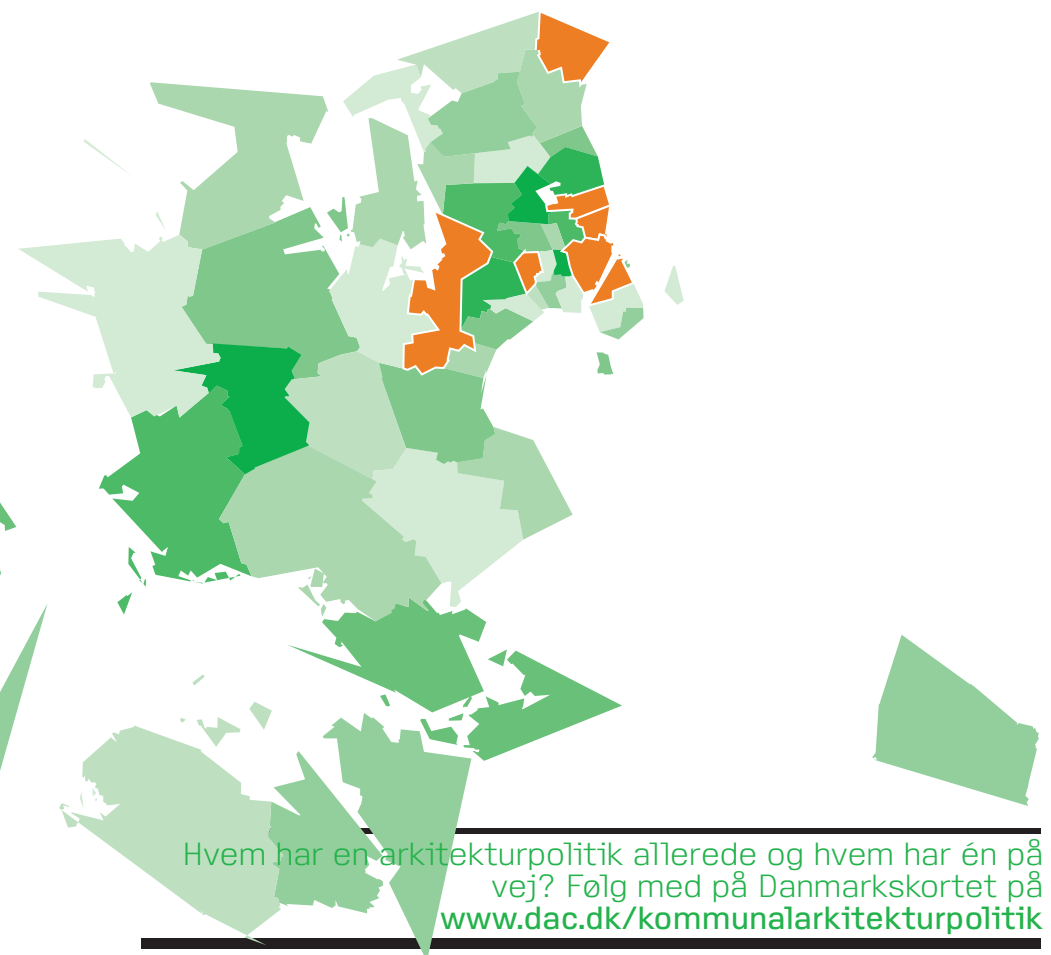
1/

2/

3/

HVEM
 HAR EN
 ARKI-
 TEKTUR-
 POLITIK?

EN,
 TO,
 TRE...

Hvem har en arkitekturpolitik allerede og hvem har én på vej? Følg med på Danmarks kortet på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

Vi har bedt en række profiler svare på fem skarpe spørgsmål om arkitekturpolitik. Se her hvad udviklingschef i Vejle Kommune, Henrik Stjernholm svarer og læs det fulde interview på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik:

01

Hvad kan en kommune få ud af en arkitekturpolitik?

"Det vigtigste er først og fremmest, at vi får nogle smukkere byer og landskaber, når vi er meget bevidste om, at vi overalt skal bygge med stor arkitektonisk kvalitet. Målet er at skabe en flot kommune, som borgere, erhvervslivet, turister mv. er glade for at bo og arbejde i, og som man er stolt over".

02

Hvordan arbejder I med arkitektur?

"Vi valgte i 1997 at gøre vores arkitekturpolitik til en proces, hvor det gælder om at tænke arkitektur ind i alt, hvad vi foretager os. Det gælder byggeri, planlægning, veje og byrum, grønne områder, det åbne land – kort sagt alle vores fysiske omgivelser. Vi arbejder også med de mere "bløde" aspekter. Det gælder samarbejde med skoler, gymnasier, arkitektskoler, mv. for at få børn og unge til at arbejde med arkitektur."

03

Hvordan kom I i gang med arkitekturpolitikken?

"Vi blev inspireret af statens arkitekturpolitiske handlingsplan fra 1996, og lavede i 1997 vores egen politik ud fra ideen om, at vi som kommune kunne handle dels i forhold til statens ideer, og dels i forhold til de erfaringer, vi allerede havde i kommunen. Kommunerne har et stort ansvar for, hvordan vores byer kommer til at se ud. Det ansvar var Vejle Byråd klar til at tage i 1997."

04

Hvilke udfordringer har der været?

"En af de store opgaver er at få arkitekturpolitikken implementeret internt i kommunen – både administrativt og politisk. Udfordringen er også at tænke nye visioner og skabe samarbejder på tværs af kommunen, det private erhvervsliv, borgerne, uddannelse mv. Det er også en opgave at forklare, at arkitekturpolitik ikke handler om at have en bestemt 'smag', men om at bygge i den arkitektoniske kvalitet, der passer til stedet."

05

Hvilken rolle spiller bygningskulturen og kulturarven i jeres arkitekturpolitik?

"En af de konkrete handlinger i arkitekturpolitikken var at få lavet et kommuneatlas. Det kom i 2000 som det første digitale atlas i Danmark, hvor borgerne kan se oplysninger om deres ejendomme på internettet, og få gode råd til, hvordan bygningerne kan forbedres."

1/Udviklingschef Henrik Stjernholm, Vejle Kommune, Teknisk Forvaltning. Foto: Vejle Kommune

---

Find flere holdninger til og erfaringer med at arbejde med arkitekturpolitik under temaet De gjorde det! på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

---

1/Pakhuset, Østre Havn. Foto: Aalborg Kommune
2/Østre Havn. Illustration: Aalborg Kommune

EKS 1 BYLIV FRA DAG ÉT

MED PROJEKT "MENTAL BYOMDANNELSE" VIL AALBORG KOMMUNE ÅBNE BORGERNES ØJNE FOR NYE STEDER VED HJÆLP AF MIDLERTIDIGE PROJEKTER, SOM SKABER LIV FRA DAG ÉT

Ideen om "mental byomdannelse" opstod på en åben workshop om Østre Havn i Aalborg i 2007. Her havde kommunen og grundejeren inviteret fem rådgivere til at give deres bud på en fremtidig udnyttelse af Østre Havn.

Alle var enige om, at en succesfuld omdannelse af havnen krævede, at borgernes syn på området blev ændret. Det skulle blive et levende byrum.

Godt bymiljø kræver, at folk tager et sted til sig. Hvis de midlertidige projekter er bæredygtige, kan de ende med at blive permanente

Med støtte fra Velfærdsministeriet udviklede Rådgiverfirmaet Metopos en generel arbejds metode til at skabe fundamentet for midlertidige projekter før den egentlige fysiske omdannelse.

Første fase var en netværksanalyse af Østre Havn og det omgivende byområde. Formålet var at finde potentielle aktører i området, kortlægge stedets potentialer, bygningernes rummelighed og uderummene.

Der arbejdes nu på at transformere det gamle pakhus på Østre Havn til strandcafé og levende eksperimentarium for uddannelserne i Art & Technology og Arkitektur og Design på Aalborgs Universitet.

Læs om Aalborg Kommunes initiativ på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik under temaet Fra nej-borgere til ja-borgere

1/Rajen, Hjørring Kommune. Foto: Hjørring Kommune
2/Uggerby, Hjørring Kommune. Foto: Hjørring Kommune

EKS 2 LAND- SKABETS POTEN- TIALE

**KAN MAN LAVE ARKI-
TEKTURPOLITIK FOR
DET ÅBNE LAND? NETOP
DETTE ER HJØRRING
KOMMUNES AMBITION**

Traditionelt er arkitekturpolitik rettet imod byerne. Men i Hjørring Kommune har man valgt at gå andre veje. Fokus er i stedet på landskabets visuelle og arkitektoniske kvaliteter og de uudnyttede potentialer i form af landskab, natur og kulturarv.

Omkring 40% af indbyggerne i Hjørring Kommune bor i landsbyer og landdistrikter. Det er vigtigt, at disse områder stadig er attraktive at flytte til og besøge som turist

Hjørring har altså god grund til at tænke aktivt og strategisk i forhold til udviklingen af nye bosætningsformer og turismeoplevelser, og i skabelsen af en ny fælles kommunal identitet hvor oplevelsesøkonomi er omdrejningspunktet.

I Hjørring Kommune arbejder man nu på en arkitekturpolitik, der gennem målsætninger og retningslinjer kan indarbejdes i Hjørring Kommunes kommuneplan. Arkitekturpolitik skal i den forbindelse forstås bredt som alle de tiltag, der kan iværksættes med henblik på at højne den fysiske kvalitet i det åbne land og i landsbyerne.

Derudover udarbejdes en eksempelsamling, der kan virke som inspiration for administrationen og for ejere af fast ejendom i forbindelse med nybyggeri, ombygninger, tilbygninger, skiltning, anlæg, beplantning mm.

Læs om, hvordan de har tænkt sig at gøre dét på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik under temaet Visioner for arkitekturen

1-4/Glasgow.

Fotos: Kasper Joen Larsen, Bygningskultur Danmark

EKS 3 FRA NO GO TIL GLASGOW

MED INVESTINGER I KUNST, KULTUR OG BYUDVIKLING FORMÅEDE MAN I GLASGOW AT STOPPE EN NEGATIV UDVIKLING OG TILTRÆKKE FLERE INDBYGGERE

Glasgow bruger sin kulturarv til at genopfinde sig selv. Stædige nålestiksindgreb har vendt en dagligdag præget af nedslidt industri, lukkede butikker, skidt, møg og jævnlige ildspåsættelser. I dag er Skotlands største by finanscentrum og kulturby. Der er stadig langt igen, men snebolden ruller den rigtige vej.

Siden 1980'erne har Glasgow gennemgået en bemærkelsesværdig proces, som har ændret byens image og selvforståelse fra nedslidt tristesse til kosmopolitisk storby.

Glasgows strategier for udvikling:

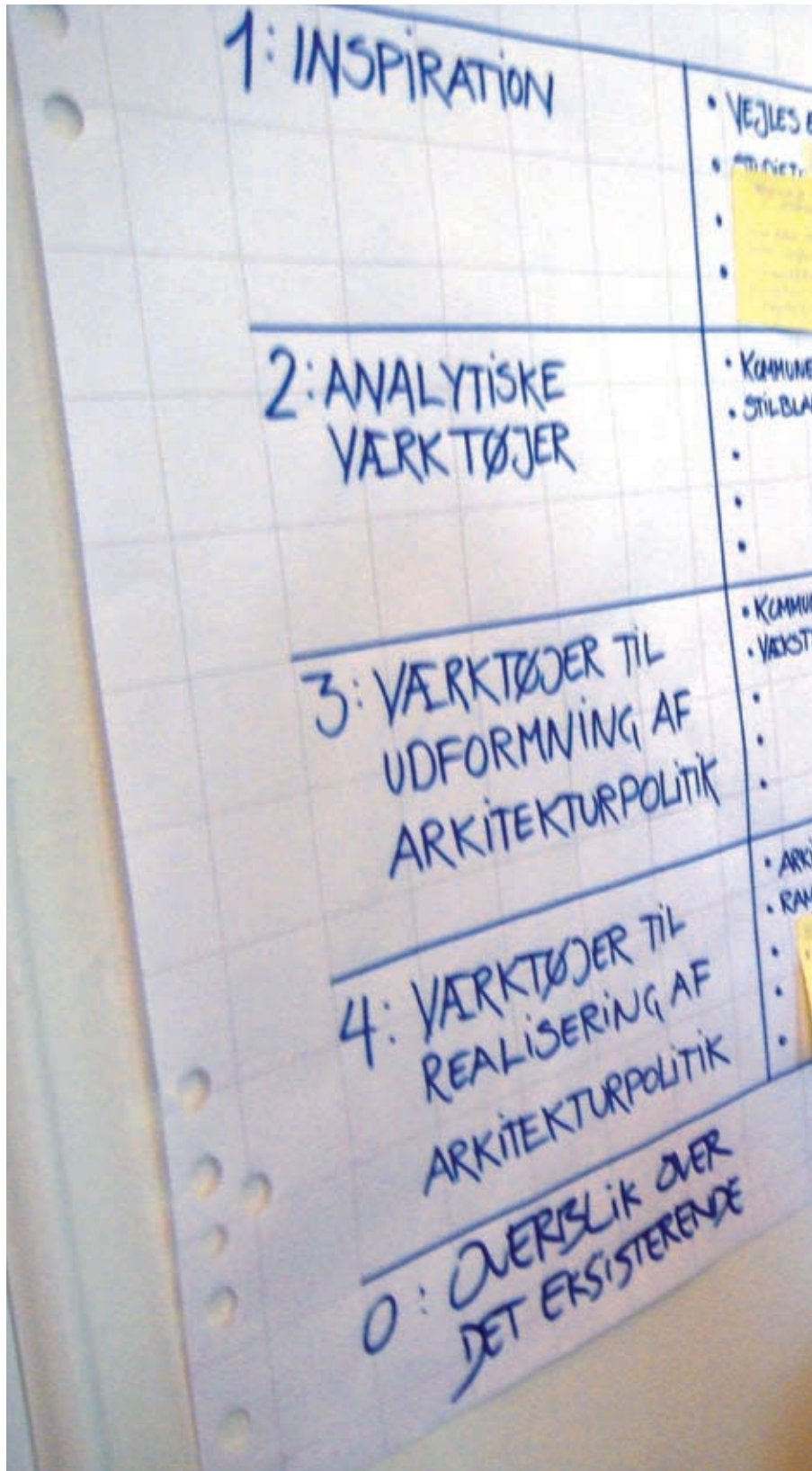
- Public art – kunst i det offentlige rum
- Lighting the city – belysning af historiske bygninger
- Dressing the city – information om tiltag og events

Som så mange andre byer har Glasgow også oplevet de-industrialiseringens negative konsekvenser. Byen har nu investeret i kunst, kultur og byudvikling, og en revitalisering af større bydele er sat i gang med mange små tiltag, som tilsammen har gjort en forskel: Restaurering af historiske bygninger og kunst i byrummet, nye funktioner i industribygninger og en del af Glasgows 300 kirker, årlige lysfestivaler og ikke mindst nødvendige istandsættelser af butiksfacader og billige huslejer, så kreative iværksættere har mulighed for at leje bygningerne og skabe et livligt forretningsliv. Byen har genopfundet sig selv!

Tag evt. på studietur til Glasgow og oplev udviklingen med egne øjne. Læs mere om Glasgow på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

**ARKI-
TEKTUR-
POLITIK
SKABER
VÆKST!**

1/Workshop med følgegruppe. Foto: DAC

DEN DIGITALE VÆRK- TØJS- KASSE

BAG OM

**PROJEKTET ER EN
DEL AF REGERINGENS
ARKITEKTURPOLITIK,
ARKITEKTURNATION
DANMARK**

I Regeringens samlede arkitekturpolitik "Arkitektur-
nation Danmark" opfordres landets kommuner til at
udarbejde deres egen arkitekturpolitik, som beskriver
de særlige krav, visioner og mål, der kendetegner
kommunen.

For at støtte dette arbejde har Dansk Arkitektur Center
i samarbejde med KL, Akademisk Arkitektforening,
Bygningskultur Danmark og Plan09 udviklet web-sitet
'Redskaber til kommunal arkitekturpolitik'.

Redskaberne er samlet i en digital værktøjs-
kasse, som indeholder inspiration til det dagli-
ge, arkitekturpolitiske arbejde, best practise ek-
sempler samt dialog- og formidlingsværktøjer.

Projektet er blevet fulgt af en følgegruppe på 20 kom-
muner, som har leveret input, kommentarer og gode
råd til arbejdsgruppen.

ARKITEKTURNATION
DANMARK

Find værktøjskassen på
www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

WWW.DAC.DK/ KOMMUNAL ARKITEKTURPOLITIK

I denne folder kan du få et smugkig i den digitale værktøjskasse, som er resultatet af projektet 'Redskaber til kommunal arkitekturpolitik'.

I værktøjskassen kan du finde inspiration til det arkitekturpolitiske arbejde i din kommune. Se hvordan andre har grebet opgaven an og kom godt i gang på www.dac.dk/kommunalarkitekturpolitik

Hjemmesiden er tilgængelig fra den 7. november 2008

BYGNINGSKULTUR DANMARK

PLAN09

AKADEMISK ARKITEKTFØRENING

DAC | DANSK ARKITEKTUR CENTER

DAC | Dansk Arkitektur Center er et visionarium, der udvikler og formidler arkitektur, byggeri og byudvikling med fokus på fremtiden. DAC er basisfinansieret af et partnerskab bestående af Realdania, Kulturministeriet og Økonomi- og Erhvervsministeriet.